Europa-Parlamentet
2019-2024

Udvalget om Beskæftigelse og Sociale Anliggender

2021/2179(INI)

8.2.2022

UDKAST TIL BETÆNKNING

om EU-handlingsplanen for den sociale økonomi
(2021/2179(INI))

Udvalget om Beskæftigelse og Sociale Anliggender

Ordfører: Jordi Cañas

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

BEGRUNDELSE.....9

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

om EU-handlingsplanen for den sociale økonomi
(2021/2179(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til den europæiske søjle for sociale rettigheder,

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 9. december 2021 med titlen "Opbygning af en økonomi, der tjener alle: en handlingsplan for den sociale økonomi" (COM(2021)0778),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 3. marts 2021 med titlen "En Union med lige muligheder: Strategi for rettigheder for personer med handicap 2021-2030" (COM(2021)0101),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 2. juni 2021 med titlen "Samordning af den økonomiske politik i 2021: sådan får vi bugt med covid-19, understøttet genopretningen og moderniseret vores økonomi" (COM(2021)0500),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 22. november 2016 med titlen "Europas næste ledere: opstarts- og opskaleringsinitiativet" (COM(2016)0733),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 25. oktober 2011 med titlen "Initiativ for socialt iværksætteri – At skabe et gunstigt klima for sociale virksomheder som kerneelementer i den sociale økonomi og den sociale innovation" (COM(2011)0682),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 23. februar 2004 om fremme af andelsselskaber i Europa (COM(2004)0018),

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/24/EU af 26. februar 2014 om offentlige udbud[1],

– der henviser til det sociale Portotilsagn, som blev undertegnet af det portugisiske rådsformandskab, Europa-Parlamentets formand og repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer,

– der henviser til Portoerklæringen af 8. maj 2021, som blev godkendt af Det Europæiske Råd,

– der henviser til Rådets konklusioner af 7. december 2015 om "Fremme af den sociale økonomi som en nøglefaktor for den økonomiske og sociale udvikling i Europa",

– der henviser til sin lovgivningsmæssige beslutning af 4. april 2019 om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om Den Europæiske Socialfond Plus

[1] EUT L 094 af 28.3.2014, s. 65.

(ESF+)[2],

– der henviser til sin beslutning af 7. juli 2021 om det gamle kontinents tiltagende aldring – muligheder og udfordringer i forbindelse med aldringspolitik efter 2020[3],

– der henviser til sin beslutning af 23. oktober 2018 om arbejdstagernes finansielle deltagelse og betydningen heraf for jobskabelse og reaktivering af arbejdsløse[4],

– der henviser til sin beslutning af 5. juli 2018 med henstillinger til Kommissionen om en statut for sociale og solidaritetsbaserede virksomheder[5],

– der henviser til sin beslutning af 10. september 2015 om socialt iværksætteri og social innovation til bekæmpelse af arbejdsløshed[6],

– der henviser til sin beslutning af 2. juli 2013 om andelsselskabers bidrag til løsning af krisen[7],

– der henviser til sin beslutning af 2. juli 2013 om forslag til Rådets forordning om statut for den europæiske almennyttige fond[8],

– der henviser til sin beslutning af 14. marts 2013 med henstillinger til Kommissionen om statut for det europæiske gensidige selskab[9],

– der henviser til sin beslutning af 20. november 2012 om "Initiativ for socialt iværksætteri – At skabe et gunstigt klima for sociale virksomheder som kerneelementer i den sociale økonomi og den sociale innovation"[10],

– der henviser til sin beslutning af 19. februar 2009 om socialøkonomi[11],

– der henviser til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse af 19. januar 2022 om "Innovative finansielle instrumenter – virksomheder med social indvirkning",

– der henviser til Regionsudvalgets udtalelse af 1. juli 2021 om "En EU-handlingsplan for den sociale økonomi" (CDR 5860/2020),

– der henviser til Europa-Kommissionens og Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udviklings (OECD) "Policy brief on making the most of the social economy's contribution to the circular economy" fra 2022,

– der henviser til "Guidelines for Local Governments on Policies for Social and Solidarity Economy", som blev udgivet af FN's forskningsinstitut for social udvikling i 2021,

---

[2] EUT C 116 af 31.3.2021, s. 162.
[3] Vedtagne tekster, P9_TA(2021)0347.
[4] EUT C 345 af 16.10.2020, s. 2.
[5] EUT C 118 af 8.4.2020, s. 145.
[6] EUT C 316 af 22.9.2017, s. 224.
[7] EUT C 75 af 26.2.2016, s. 34.
[8] EUT C 75 af 26.2.2016, s. 11.
[9] EUT C 36 af 29.1.2016, s. 111.
[10] EUT C 419 af 16.12.2015, s. 42.
[11] EUT C 76E af 25.3.2010, s. 16.

– der henviser til forretningsordenens artikel 54,

– der henviser til udtalelse fra Regionaludviklingsudvalget,

– der henviser til betænkning fra Udvalget om Beskæftigelse og Sociale Anliggender (A9-0000/2022),

A. der henviser til, at den sociale økonomi omfatter forskellige typer af private enheder, som er uafhængige af offentlige myndigheder, såsom kooperativer, gensidige selskaber, foreninger (herunder velgørende organisationer), fonde, sociale virksomheder og andre retlige former, som alle er kendetegnet ved forskellige drifts- og organisationsprincipper og -elementer, f.eks. personers og sociale formåls forrang for fortjeneste, geninvestering af størstedelen af fortjenesten/overskuddet og demokratisk eller deltagerorienteret forvaltning;

B. der henviser til, at den sociale økonomi har spillet en væsentlig rolle med hensyn til at mindske og afhjælpe de kort- og langsigtede virkninger af covid-19 på EU's sociale marked, samfund og økonomi og har fremmet og bidraget til den sociale og økonomiske modstandsdygtighed takket være den langsigtede orientering af den europæiske søjles forretningsmodel, arten af de sociale rettigheder og den sociale økonomis mål og aktiviteter[12];

C. der henviser til, at socialøkonomiske organisationer går langt tilbage i de fleste medlemsstater, hvoraf størstedelen har vedtaget specifikke love på området, og har etableret sig som vigtige markedsaktører;

1. glæder sig over Kommissionens handlingsplan for den sociale økonomi, de deri opstillede vejledende principper, som definerer den sociale økonomi, den politiske fremdrift, som den giver til den sociale økonomis udvikling, og det væld af foranstaltninger, der varsles heri;

2. mener dog, at der skal fastlægges konkrete foranstaltninger og opfølgende foranstaltninger for at nå de enkelte mål, og at foranstaltningernes indbyrdes sammenhæng skal præciseres yderligere; finder det nødvendigt at sætte en tidsplan for alle tiltag i handlingsplanen med henblik på at vejlede de relevante myndigheder i gennemførelsesfasen;

3. opfordrer indtrængende Kommissionen og medlemsstaterne samt de regionale og lokale myndigheder til at indarbejde den sociale økonomis dimension i de relevante politikker, programmer og praksisser;

4. gentager sin opfordring[13] til, at "tænk småt først"-princippet anvendes som et vejledende princip for udarbejdelsen af fremtidig lovgivning og vedtagelsen af politikker, for at gøre EU's økosystem mere konkurrencedygtigt og sætte det i stand til at støtte mikroorganisationer samt små og mellemstore organisationer, både i og uden for den sociale økonomi;

[12] OECD (2020), Social economy and the COVID-19 crisis: current and future roles.
[13] Bl.a. i beslutning af 16. december 2020 om en ny strategi for europæiske SMV'er og beslutning af 24. juni 2021 om målrettet EU-regulering samt nærhedsprincippet.

Skabelse af et gunstigt miljø for den sociale økonomi

5. minder medlemsstaterne om, at direktivet om offentlige udbud (direktiv 2014/24/EU) giver de ordregivende myndigheder mulighed for at bruge offentlige udbud til at forfølge miljømål og sociale mål og navnlig giver mulighed for at forbeholde udbudsprocedurer for organisationer, hvis vigtigste mål er at integrere personer med handicap eller andre dårligt stillede personer i arbejdsstyrken; anmoder de offentlige myndigheder om at se socialt og miljømæssigt ansvarlige offentlige udbud som en investering i den socioøkonomiske struktur, som har et stort potentiale med hensyn til at kombinere sociale og konkurrencerelaterede målsætninger;

6. opfordrer medlemsstaterne til systematisk at vedtage strategier, som har til formål at udvikle socialt ansvarlige offentlige udbud, og dermed skabe en forbindelse på tværs af politikområder mellem dels levering af tjenesteydelser og produkter, dels ydelse af bidrag til de sociale mål; er af den opfattelse, at gennemførelsen af direktivet om offentlige udbud skal kobles sammen med initiativer, som har til formål at øge kendskabet til sammenhængen mellem offentlige udgifter og deres bidrag til at nå verdensmålene om bæredygtig udvikling og at opbygge kapaciteten blandt embedsmænd, der arbejder med offentlige udbud, og i socialøkonomiske organisationer; opfordrer embedsmænd, der arbejder med offentlige udbud, til at afholde forudgående høringer, inden de udarbejder udbudsmaterialet, med henblik på bedre at forstå de eksisterende behov og den måde, hvorpå de socialøkonomiske organisationer kan opfylde disse;

7. glæder sig over de eksisterende initiativer i medlemsstaterne med hensyn til at give arbejdstagere, som er interesserede i virksomhedsopkøb, og kooperativer, der dannes i forbindelse med arbejdstageres virksomhedsopkøb, juridisk bistand, finansiel støtte, hjælp til at udarbejde forretningsplaner, data, der er nødvendige for eksterne investorer, og virksomhedsstøttestrukturer; opfordrer medlemsstaterne til at indlemme dette emne i Rådets henstillinger for 2023 for yderligere at støtte disse initiativer på regionalt og nationalt plan;

8. glæder sig over den varslede rapport om den mulige udvidelse af EU-klassificeringssystemet for bæredygtig finansiering til sociale mål; er af den opfattelse, at EU-klassificeringssystemet skal dække sociale faktorer uden at pålægge virksomhederne en overdrevent uforholdsmæssig byrde, da det kan være en drivkraft for investeringer inden for den sociale økonomi;

9. opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at indgå kapacitetsopbygningspartnerskaber og formelle aftaler med socialøkonomiske netværker med henblik på at tilbyde socialøkonomiske organisationer rådgivningstjenester i form af skræddersyede mentorordninger og coaching, finansiering af kapacitetsopbygning, uddannelse, inkubationstjenester og netværkssamarbejde om kapacitetsopbygning;

10. understreger den centrale rolle, som nye teknologier kan spille med hensyn til at udvikle og opskalere socialøkonomiske projekter, og vigtigheden af at give sociale iværksættere prioriteret adgang til uddannelsesprogrammer om digitale færdigheder og avancerede teknologier på såvel EU-plan som nationalt plan og opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at undersøge, hvordan almindelige virksomheder og

socialøkonomiske organisationer kan arbejde sammen i den henseende;

11. finder det beklageligt, at socialøkonomiske organisationer ikke figurerer i samme omfang som mere konventionelle virksomheder i læseplanerne for erhvervs- og virksomhedsundervisning i det almene uddannelsessystem og på videregående uddannelser[14]; opfordrer i lyset heraf de sektorrepræsentative organer og relevante offentlige myndigheder til i samarbejde med de relevante interessenter at revidere og evaluere læseplanerne og fremsætte politiske anbefalinger til de akademiske institutioner;

Udnyttelse af EU-instrumenternes fulde potentiale med hensyn til at få den sociale økonomi til at blomstre

12. bemærker mulighederne under InvestEU for at støtte den sociale økonomi; opfordrer Kommissionen og gennemførelsespartnerne til at designe finansielle produkter, som er skræddersyet efter de socialøkonomiske virksomheders behov, under politikområdet sociale investeringer og færdigheder og til at afsætte tilstrækkelige midler til disse produkter; bemærker, at der bør opstilles fornuftige kriterier for støtteberettigelse, som er rettet mod finansielle formidlere, der specifikt støtter den sociale økonomi, og mener, at der bør stilles rådgivningstjenester til rådighed under InvestEU-rådgivningsplatformen for at maksimere disse finansielle formidleres potentiale med hensyn til at udnytte InvestEU-programmet; opfordrer Kommissionen til at sikre, at de socialøkonomiske organisationer, hvoraf de fleste er mikroorganisationer samt små og mellemstore organisationer, får adgang til andre finansielle produkter under InvestEU som f.eks. dem, der er rettet mod SMV'er;

13. anmoder Kommissionen om i forbindelse med den kommende revision af den generelle gruppefritagelsesforordning at tage behørigt hensyn til de socialøkonomiske organisationers specifikke behov med hensyn til adgang til finansiering og markedsudvikling, at styrke den rolle, som statsstøtte spiller for at fremme ansættelse af dårligt stillede arbejdstagere, navnlig i forbindelse med genopretningen efter covid-19, og om – efter at have hørt de relevante interessenter – at undersøge forskellige evidensbaserede muligheder for at støtte udviklingen af socialøkonomiske organisationer;

14. glæder sig over, at der anvendes målrettede EU-midler til projekter, som har til formål at udvikle og muliggøre overførslen af virksomheder til deres medarbejdere og dermed sikre virksomhedernes videreførelse, herunder ved arbejdstagerkooperativers opkøb[15];

Mod en effektiv gennemførelse af handlingsplanen for den sociale økonomi

15. glæder sig meget over forslaget til Rådets henstilling om udvikling af socialøkonomiske rammebetingelser, som skal vedtages i 2023; mener, at det bør tjene som en rettesnor

[14] Eurofound (2019), Labour market change. Cooperatives and social enterprises: work and employment in selected countries.

[15] F.eks. Interreg-projektet "Innovative Business Transfer Models for Small and Medium-Sized Enterprises in the Baltic Sea Region", anvendelsen af midler fra Den Europæiske Socialfond (ESF) og det europæiske program for beskæftigelse og social innovation (EaSI), Europa-Parlamentets pilotprojekter, "Transfer to coops" og "Saving jobs".

for at styrke de retlige og politiske rammer for den sociale økonomi, navnlig i medlemsstater, hvor det socialøkonomiske økosystem er mindre udviklet, og at det klart bør fremhæve de støtteinstrumenter, som EU har stillet til rådighed, og vejlede om specifikke politikker som f.eks. offentlige udbud, beskæftigelse og sociale anliggender, beskatning, uddannelse, færdigheder og uddannelse, og vigtigheden af at knytte dagsordenerne for den cirkulære økonomi og den sociale økonomi sammen;

16. finder det beklageligt, at Europa-Parlamentets seneste opfordringer til, at Kommissionen fremsætter forslag, som giver gensidige selskaber, foreninger og fonde mulighed for at handle på europæisk plan og på tværs af grænserne, ikke har udmøntet sig i lovgivningsmæssige ændringer, hvilket undergraver den europæiske sociale model og forhindrer færdiggørelsen af det indre marked; foreslår i betragtning af de muligheder, som handlingsplanen for den sociale økonomi frembyder, og aktiviteterne i overvågningsudvalget for Luxembourgdeklarationen, som omfatter de fleste medlemsstater, at man søger at udnytte et styrket samarbejde som et værktøj til at overkomme årtiers dødvande;

17. bemærker, at de offentlige myndigheder klart skal identificere de sociale prioriteter, hvis den socialøkonomiske sektors potentiale med hensyn til at afhjælpe de socioøkonomiske udfordringer skal udnyttes fuldt ud; understreger, at socialøkonomiske projekter normalt kræver et tæt partnerskab med offentlige enheder, og opfordrer derfor Kommissionen og medlemsstaterne til inden for EU's makroøkonomiske forvaltningsrammer at udvikle en social investeringsstrategi med klart fastlagte sociale prioriteter, som kan danne en ramme for samarbejdet mellem offentlige myndigheder og socialøkonomiske organisationer;

18. glæder sig over den varslede iværksættelse af en ny undersøgelse for at indsamle kvantitative og kvalitative oplysninger om den sociale økonomi i alle medlemsstaterne; bemærker, at der skal genereres detaljerede, standardiserede, sammenlignelige og pålidelige data om den sociale økonomis omfang og virkning med henblik på at lette evidensbaserede politiske beslutninger, fremtidssikre den sociale økonomis udvikling og bidrage til EU's økonomiske og sociale målsætninger;

19. opfordrer medlemsstaterne til at udpege socialøkonomiske koordinatorer og oprette lokale socialøkonomiske kontaktpunkter for at lette adgangen til finansiering, herunder EU-finansiering;

20. opfordrer Kommissionen til at oprette en taskforce for gennemførelse af handlingsplanen for den sociale økonomi og til at oplyse om sammensætningen heraf og tidsplanen for dens handlinger;

°

° °

21. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Rådet og Kommissionen.

BEGRUNDELSE

I Europa har den sociale økonomi historisk set været et værktøj til afhjælpning af markeds- og statssvigt. I de seneste to årtier har forståelsen af, hvad den sociale økonomi indebærer, imidlertid udviklet sig[1]. Den sociale økonomi har vist, at den bidrager til den sociale samhørighed og til at fremme en fællesskabsfølelse og social kapital[2], og at den er med til at afhjælpe centrale samfundsmæssige udfordringer såsom miljøproblemer, fødevaresuverænitet og levering af tilgængelige pleje- og sundhedsydelser af høj kvalitet[3]. Under covid-19-pandemien har den sociale økonomi desuden vist sine styrker og evner til at bidrage til den økonomiske udvikling og jobskabelsen, især for sårbare personer. Derudover har den vist, hvordan den mindsker sociale og økonomiske uligheder og genopliver lokalsamfund, hvor disse organisationer har dybe rødder.

På internationalt plan er der gjort en indsats for bedre at forstå og synliggøre alle de fordele, som den sociale økonomi kan bibringe økonomien og samfundet. FN oprettede f.eks. for ti år siden den tværinstitutionelle Taskforce for Social og Solidarisk Økonomi for at gentænke udviklingen i kølvandet på de mange kriser og i lyset af udviklingsdagsordenen efter 2015, som havde lagt for lidt vægt på den sociale økonomi[4].

Den sociale økonomi anerkendes derfor i stigende grad som en anden måde at organisere økonomien på, eller, som FN's generalsekretær har udtrykt det, som en alternativ vækstmodel, der har til formål at finde en ny balance mellem økonomisk effektivitet og social og miljømæssig modstandsdygtighed. Den sociale og solidariske økonomi skaber økonomisk dynamik, fremmer den sociale beskyttelse og miljøbeskyttelsen og styrker socialpolitikken[5].

Ud over FN's indsats[6] har også Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) anerkendt den sociale økonomis og den sociale innovations bidrag til skabelsen af mere inklusive, kreative og bæredygtige økonomier og samfund, og den iværksatte i 2020 den globale handlingsplan "Promoting Social and Solidarity Economy Ecosystems". Dette projekt vil støtte udviklingen og internationaliseringen af den sociale økonomi i alle EU-lande samt i Brasilien, Canada, Indien, Korea, Mexico og USA.

På denne særdeles favorable baggrund vedtog Kommissionen den 9. december 2021 den længe ventede handlingsplan for den sociale økonomi. Denne handlingsplan bygger på de erfaringer, som EU-institutionerne, medlemsstaterne og de relevante interessenter og eksperter på området har høstet gennem årtiers arbejde. Denne plan anerkender endnu en gang den sociale økonomis omstillingspotentiale og dens menneskecentrerede og planetvenlige

---

[1] Gorgi Krlev, Giulio Pasi, Dominika Wruk og Marika Bernhard (2021), "Reconceptualizing the Social Economy", Stanford Social Innovation Review.
[2] *Ibidem*.
[3] Bénédicte Fonteneau og Ignace Pollet (eds), (2019), The contribution of the social and solidarity economy and social finance to the future of work, Det Internationale Arbejdsbureau, Genève.
[4] https://unsse.org/about/
[5] Generalsekretærens rapport (2021), "Socially just transition towards sustainable development: the role of digital technologies on social development and well-being of all", Kommissionen for Social Udvikling, 8.-17. februar 2021, De Forenede Nationer.
[6] I FN-systemet generelt er det værd at bemærke, at Den Internationale Arbejdsorganisation har valgt emnet anstændigt arbejde og den sociale og solidariske økonomi til sine drøftelser på Den Internationale Arbejdskonferences 110. møde, der efter planen skal afholdes i 2022.

tilgang til økonomien.

Ordføreren for denne initiativbetænkning har afholdt en række høringer med repræsentanter for FN's taskforce, Den Internationale Arbejdsorganisation, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, Regionsudvalget, medlemsstaterne, regionale repræsentanter og akademikere for at forberede sit arbejde. Den modtagne feedback på handlingsplanen for den sociale økonomi har generelt været positiv. Ordføreren takker Kommissionen for dens arbejde. Som bemærket i udvekslingerne med ovenstående aktører er der dog stadig plads til at supplere teksten og fremme forståelsen og anerkendelsen af den sociale økonomi, styrke dens udvikling og arbejde hen imod en effektiv gennemførelse af handlingsplanen for den sociale økonomi.

Med udgangspunkt i disse høringer, den eksisterende konsensus mellem institutionerne, deres tekster (herunder Europa-Parlamentets egne) og forskning i bedste praksis på området sociale økonomier i forskellige regioner og EU-lande har denne betænkning tre formål: For det første at bidrage til skabelsen af et gunstigt miljø for den sociale økonomi. For det andet at undersøge, hvordan man bedst kan udnytte den sociale økonomis fulde potentiale. Og for det tredje at se på, hvordan handlingsplanen kan gennemføres effektivt. Efter at have gennemgået disse punkter håber ordføreren, at Europa-Parlamentets arbejde i denne betænkning vil hjælpe den sociale økonomi med at blomstre i det kommende årti.